

WAARDENOPVOEDING IN DIVERSITEIT - HET BEGINT MET EEN GESPREK

Teambijeenkomst voor professionals die werken met ouders en gezinnen. Leidraad voor de gespreksleider.



Leidraad voor de gespreksleider

Deze leidraad is ontwikkeld door Cecile Winkelman (Opvoeden in Diversiteit) en Marjolijn Distelbrink (KIS), en hoort bij een Powerpoint en achtergrondartikel, te vinden op www.kis.nl.

Benodigheden:

- PowerPoint.
- Laptop, beamer en speakers.
- Flap-over en stiften (evt plakband om de flaps na invulling op te hangen).
- A4-tje of flap met boom.
- Eventueel uitgeprinte bijlagen 2 en 3 en 4.
- Prints achtergrondartikel (om uit te reiken na afloop).

Informatie voor deelnemers bij uitnodiging:

Bij de uitnodiging voor deze workshop kan het A4 'informatie voor deelnemers' worden meegezonden om de doelen van de workshop vooraf te verduidelijken.

Zie bijlage 1.

Vooraf (korte achtergrondinformatie voor de gespreksleider)

Onderzoek laat zien dat ouders met een migratie achtergrond zowel behoefte hebben aan steun bij 'algemene' opvoedthema's als bij thema's die samenhangen met hun specifieke achtergrond. Zij zijn zeer tevreden over een opvoedprogramma als Triple P: Positief Opvoeden. Maar de specifiekere thema's, die samenhangen met diversiteit in normen en waarden en de plaatsbepaling in de Nederlandse maatschappij, komen vaak minder gemakkelijk ter sprake. Daarnaast vragen beroepskrachten zich af of zij wel voldoende bij de ouders en hun belevingswereld kunnen aansluiten.

Deze teambijeenkomst wil handvatten bieden voor professionals die ouders of gezinnen ondersteunen, bijvoorbeeld in wijkteams, om met elkaar in gesprek te gaan om kennis en bewustzijn te vergroten over:

- De eigen achtergrond, waarden en normen.
- De mogelijkheden van het team en de wijk.
- Specifieke thema's over Waardenopvoeding in Diversiteit.

Deze teambijeenkomst is zo opgezet dat een **teamleider** (of een of twee beroepskrachten met expertise op dit onderwerp die zich hier comfortabel bij voelen) deze zelf met zijn of haar team kan uitvoeren. Het programma is opgebouwd als een keuzemenu waarbij oefeningen en filmpjes gekozen kunnen

worden al naar gelang de thema's en doelgroep waar het specifieke team mee te maken heeft. De teambijeenkomst is in 2017 ontwikkeld in nauwe samenwerking met professionals uit de Ouder- en Kindteams in Amsterdam, en na een aantal jaren uitvoering herzien en uitgebreid in 2022/23.

Het is handig voor de teambijeenkomst – als dat mogelijk is - zo'n 2,5 à 3 uur uit te trekken (inclusief een korte pauze). Iets korter kan ook, dan kan de oefening de levensboom worden ingekort door bijvoorbeeld alleen de vragen over de wortels en de stam te bespreken. De bespreking van thema's kan plenair en de kennisoverdracht en afsluiting kan iets korter worden gedaan.

2. Introductie (om aan het team te vertellen)

PowerPoint dia 2 – 7 (15 a 20 min.)

Alle ouders hebben weleens vragen over opvoeding maar niet alle ouders zijn hetzelfde.

Dia 2: Hoe kun je met ouders, met een diverse culturele en religieuze achtergrond, en ook verschillend in hun bewustzijn van hun rol en invloed als opvoeder, in gesprek komen over opvoeding? Hoe sluit je aan bij de waarden en normen van een specifiek gezin? Welke thema's houden ouders met een migratieachtergrond bezig? Hoe kunnen ouders hierover met hun kinderen spreken? Wat heb jij te bieden als beroepskracht? Met wie kun je samenwerken in je team en in de wijk? Daar gaat deze teambijeenkomst over.

Dia 3: 'Waardenopvoeding in diversiteit' loopt als een rode draad door deze workshop heen. Het gaat om thema's waar ouders met een migratieachtergrond mee te maken kunnen krijgen in de opvoeding, naast algemene opvoedvragen, zoals vragen rond discriminatie of uitsluiting, vraagstukken rond etnische socialisatie en de overdracht van op cultuur of religie gebaseerde waarden.

Met waardenopvoeding bedoelen we de opvoeding vanuit de betekenisssystemen die voor ouders leidend zijn in de keuzen die ze maken in de opvoeding en de gedragingen die ze van kinderen verwachten of goed- dan wel afkeuren.

Met diversiteit doelen we in deze teambijeenkomst op culturele of religieuze diversiteit binnen de context van ongelijke kansen. Diversiteit gaat ook over verscheidenheid binnen en tussen groepen, afhankelijk van religie, cultuur, generatie, leeftijd, opleiding, sekse et cetera.

Dia 4: De openingsvragen aan deelnemers kunnen hen alvast zelf laten nadenken wat zij denken dat nodig is voor kinderen van kleur om goed te kunnen opgroeien. Vaak worden thema's genoemd die ook terugkomen in de workshop.

Dia 5: Onderwerp van deze workshop is: hoe kun je met ouders praten over waarden, ook waar het schuurt. Ouders mogelijk ook bewust maken van wat ze (deels) onbewust overbrengen, ouders ondersteunen bij hun zoektocht naar hoe ze hun kinderen in Nederland kunnen ondersteunen bij waardenopvoeding. Hierover zijn nog weinig goede voorbeelden voorhanden.

Deze workshop geeft een aantal voorbeelden en mogelijkheden om in gesprek te gaan met ouders rond normatieve opvoedkwesties. Deze voorbeelden zijn bedoeld ter inspiratie en reflectie, niet als blauwdruk. Per bijeenkomst kan gekozen worden voor één of twee thema's en het meest relevante filmfragment (of twee fragmenten). Bij een latere bijeenkomst kan eventueel een nieuw thema worden gekozen om te bespreken met elkaar aan de hand van hetzelfde format.

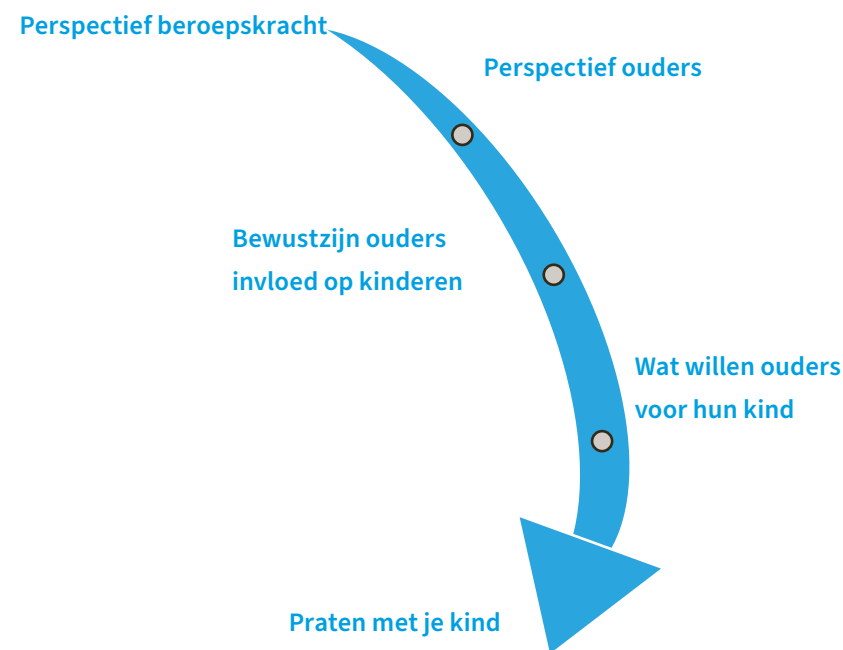
De teambijeenkomst is een goede start om met elkaar te kijken hoe je meer cultuursensitief kunt werken, beter kunt aansluiten bij ouders met diverse achtergronden en wat zij nodig hebben. Daarbij is een eerste belangrijke stap om je ook bewust te worden van de bril die jij op hebt. In de teambijeenkomst ga je eerst in je eigen schoenen staan, met de oefening de levensboom. Daarna ga je in de schoenen van de ouders staan, aan de hand van filmfragmenten en gesprek daarover. De teambijeenkomst is vooral bedoeld om onderling het gesprek te voeren met elkaar en elkaar te voeden. Het is geen training in vaardigheden. Het kan zijn dat de teambijeenkomst de behoefte oproept dat dit een vervolg is. Wel wordt in de teambijeenkomst kennis uit onderzoek aangeleverd omdat hier vaak behoefte aan is. Je ziet vaak dat deelnemers elkaar na de teambijeenkomst beter, ook veel persoonlijker, hebben leren kennen en beter weten wie ze kunnen inschakelen als ze met specifieke vragen zitten.

Eventueel kun je al noemen: Bij elk thema wordt aan het eind gesproken over wie kan dit goed in het team? Wat kun je daarvan leren? En: met wie werk je eventueel ook buiten je eigen team samen die dit goed kan? We hebben hiervoor gekozen omdat het gesprek over de waardenopvoeding ook veel wordt gevoerd in organisaties met een informeel karakter, zoals migrantenzelforganisaties of professionele organisaties in het voorveld die geworteld zijn in gemeenschappen. Mogelijk wordt het gesprek daar gemakkelijker gevoerd, omdat ouders dat logischer vinden. Als beroepskracht kun je kijken hoe je je specifieke kennis daar kunt inbrengen, waarbij luisteren en aansluiten bij het gesprek dat er gevoerd wordt opnieuw heel belangrijk is.

Je kunt benoemen dat deelnemers na afloop van de bijeenkomst een achtergrondartikel mee krijgen waarin meer informatie staat. Het is overigens handig als gespreksleider dit achtergrondartikel vooraf te lezen; het geeft meer detail-informatie over de thema's en het kader.

Dia 6: De thema's waarover materiaal beschikbaar is om in een of meer teambijeenkomsten uit te kiezen, zijn:

- A. Religie en cultuur als basis in de opvoeding: ouderperspectief.**
- B. Religie en cultuur: jongerenperspectief (met als specifiek thema LHBTQI+)**
- C. Beeldvorming en discriminatie: ouderperspectief**
- D. Ervaringen met discriminatie en representatie: kind perspectief.**
- E. Praten over kleur/ antiracistisch opvoeden.**
- F. Leefwereld van jongeren (voorbeeld Drill Rap).**



Vertel welk thema er vandaag wordt besproken (dit bepaal je al vooraf met enkele voorbereiders)

Dia 7: licht toe. Na het bespreken van een thema wordt telkens een eenvoudig kader gebruikt als kader om met elkaar uit te wisselen. Het geeft richting over op welke punten het aansluiten bij ouders vorm kan krijgen. Het kader met toelichting is ook als bijlage 2 opgenomen om eventueel uit te reiken aan deelnemers en bij de hand te houden tijdens de bespreking.

Kader 1. Waardenopvoeding in diversiteit: het begint met een gesprek

De kern is

Als we praten met ouders en kinderen is het van belang dat we ons bewust zijn van onze eigen waarden en normen of het perspectief van waaruit we kijken, en van de waarden en normen of het perspectief van ouders en kinderen. Op welke wijze kunnen we hierover in gesprek komen en hoe kunnen ouders hun belangrijke voorbeeldrol invulling geven en praten met hun kind? Voor ouders is de toekomst van hun kinderen, dat wat ze voor hen wensen, een mooie ingang voor het gesprek. Uiteindelijk gaat het bij de thema's vaak om: hoe kun je het gesprek voeren met je kind?

NB Je kunt er ook voor kiezen om het kader pas achteraf na de bespreking van de thema's te introduceren, onder 4.

2. Opwarmer: de levensboom PowerPoint dia 8-10 (45 a 60 min)

Doel

Doel van de oefening De levensboom is om je bewuster te worden van je eigen waarden of kaders van waaruit je de wereld beziet. Dit bewustzijn is handig op het moment dat er iemand tegenover je zit die heel andere kaders of een heel andere geschiedenis heeft. Je leert elkaar als collega's op een andere manier kennen via deze oefening. Je wordt je bewuster van overeenkomsten en verschillen tussen jouzelf en collega's of ouders met wie je werkt. En van wat voor ervaringskennis er in het team aanwezig is.

Benodigheden:

- Een flap met daarop een boom getekend als voorbeeld.
- Flappen en stiften.
- Print bijlage 3.
- Voldoende ruimte(s) om uit elkaar te zitten in groepjes.

Deze werkvorm voer je uit in groepjes van 3 tot 4 deelnemers. Per groepje krijgen deelnemers de vragen, een flap en een stift mee. Een deelnemer per groepje tekent een boom op de flap met wortels, stam en takken/vruchten. De vragen worden telkens door iedere deelnemer van het groepje beantwoord en door een van de deelnemers bij de boom geschreven op de juiste plek. Het gaat erom dat vooral het gesprek met elkaar wordt gevoerd. Wat er wordt opgeschreven is alleen bedoeld voor de overdracht naar anderen aan het eind van de oefening. De ervaring is dat het nodig is om voor deze oefening voldoende tijd te nemen; inclusief de terugkoppeling vaak wel tegen een uur. Eventueel kan het korter door bijvoorbeeld alleen de eerste twee vragen te bespreken en korter/meer algemeen met elkaar terug te koppelen.

Tijdens de oefening kun je als begeleider rondlopen om op te vangen hoe het gesprek wordt gevoerd, zodat je gericht vragen kunt stellen of ook kunt vertellen wat jou is opgevallen bij de terugkoppeling. Je kunt ook groepjes aansporen om op tijd naar de volgende vraag te gaan; je bewaakt de tijd.

Aan het einde wordt per groepje de boom kort toegelicht aan de andere groepjes en nabesproken aan de hand van de vraag 'hoe was het om dit te doen' en van eerdere ervaringen in andere teams (dia 10). Het kan dat de oefening emoties oproept die nazorg vragen, omdat de vragen over heel persoonlijke onderwerpen gaan. Wees daar alert op.

Las na deze oefening een **pauze** in van bijvoorbeeld 15 minuten.

3. Thema's aan de hand van filmfragmenten (dia 12-16, 40 min):

Voor de teambijeenkomst zijn thema's uitgewerkt die te maken hebben met opvoeden in de migratiecontext; thema's waar veel migrantenouders mee te maken hebben, vanwege hun culturele of religieuze achtergrond binnen de context van hun positie in de maatschappij. Ze liggen op het vlak van waardenopvoeding en opvoeding in relatie tot uitsluiting. Per groep kan men zelf vooraf kiezen welk thema of thema's men wil bespreken. Een volgende keer kan een ander thema aan de orde komen. Ieder thema heeft een of meerdere filmfragmenten die gezamenlijk bekeken kunnen worden en fungeren als gespreksopener over het thema.

Doel:

- Kennis en vaardigheden rond specifieke thema vergroten.
- Samenwerking binnen en buiten het team effectiever benutten in aansluiting bij ouders.

Benodigheden

- Link naar filmfragmenten (eventueel al vooraf klaar zetten, om reclame op het moment van vertonen te vermijden).
- Geluid voor bij de filmpjes.
- (Eventueel) Print bijlage 4.
- (Eventueel) Voldoende ruimte(s) om uit elkaar te zitten in groepjes.

Instructie: hoe kom ik bij de filmfragmenten?

Ga naar: **Teambijeenkomst Waardenopvoeding in Diversiteit | KIS**

Heb je vragen, stuur dan een mailtje naar **mdistelbrink@verwey-jonker.nl**.

A. Religie en cultuur als basis in de opvoeding: ouderperspectief

Religie is een belangrijk referentiekader voor veel ouders met een migratie-achtergrond. In dit filmpje is dit terug te zien. De video:

- **Filmpje van Ipep waarbij opvoedadvies wordt gegeven vanuit de Islam** (maakt inzichtelijk dat voor ouders religie een belangrijk referentiekader is en hoe ze daar steun uit halen).

B. Religie en cultuur: jongerenperspectief (met als specifiek thema LHBTQI+)

Twee filmpjes waarin (jong)volwassenen van kleur uit de queer community aan het woord komen over hoe zij hun weg hebben gezocht bij (zelf) acceptatie. Voor veel jongeren is 'coming out' niet het eerste wat van belang is om te kunnen omgaan met wie ze zijn of wat ze voelen.

De video's:

1. **Wat betekent het om queer te zijn als jongvolwassene met een migratieachtergrond?** Fragmenten uit 'Coming in' van COC, Movisie en Rutgers.
2. **Wat betekent het om queer te zijn als jongvolwassene met een migratie-achtergrond?** Fragmenten uit 'Biculturele LHBT jongeren' van COC, Movisie en Rutgers.

C. Beeldvorming en discriminatie: ouderperspectief

Filmpjes over hoe ouders hun kinderen kunnen begeleiden bij wat ze gaan meemaken als persoon met een bepaalde culturele achtergrond of religie; of over hoe ouders daarbij soms zoekend zijn en het belang van de ouder als rolmodel. De video's:

- **Open letter muslim parents** (laat de zorgen van ouders zien over wat hun kinderen gaan meemaken en hoe daarover te praten). (Youtube)
- **Filmpje De Bus** (ouder als voorbeeld bij omgang met negatieve beeldvorming of discriminatie).
- **Filmpje Michelle Obama** (ouder als voorbeeld bij omgang met negatieve beeldvorming of discriminatie). (Youtube: Speel af vanaf 1.41 tot 3.45 min.)

D. Ervaringen met discriminatie en representatie: kind perspectief

Dit zijn filmpjes die gaan over het thema: wat ervaren kinderen van kleur als zij opgroeien. Het gaat over ervaringen met discriminatie, discussies over zwarte piet, de buitenstaander zijn, over jezelf niet gerepresenteerd zien of juist wel. De video's:

- Twee filmpjes ervaringen discriminatie jongvolwassenen.
 1. **Fragmenten uit Ook hier jongvolwassenen**
Ook hier Aflevering 10 Seizoen 1. (Speel af vanaf 1.12 tot 3.06 en bijv van 4.43 tot 5.20 min..)
 2. **Fragment uit Ook hier van een jonge Iraanse vrouw**
Ook hier Aflevering 7 Seizoen 1. (Speel af vanaf 1.00 tot 4.32 min.)
- Filmpje over Zwarte Piet **Jeugdjournaal**. (zondag 11 maart 2018).
- **Filmpje Ted Talk Chimamanda Adichie** (Ik zie mijzelf niet gerepresenteerd in de omgeving). (www.ted.com: 0.00 tot 1.59 min.)
- **Filmpje over kinderen van kleur die op de cover hebben gestaan van een magazine** (positief zelfbeeld/jezelf gerepresenteerd zien). (Youtube: 0.00- 2.08 min.)

E. Praten over kleur/ antiracistisch opvoeden

Filmfragmenten over hoe kinderen van jongs af aan al bepaalde beelden internaliseren, en over bewustwording van wit privilege en van het belang van praten met hun kind over racisme bij witte ouders die kinderen van kleur hebben of opvoeden. De video's:

- Filmfragment poppenexperiment uit Sunny Bergman's documentaire 'Wit is ook een kleur' (laat zien dat kinderen al heel jong beelden hebben gerelateerd aan kleur). **De poppentest (socialisatie bij kinderen en volwassenen)**. (Speel af van 23.30 tot 26.16 min.)
- **Filmpje witte moeder met geadopteerde kinderen** (bewustwording wit privilege). *Ook hier* Aflevering 10 Seizoen 1. Speel af vanaf 6.05 tot 9.39 min.
- Filmfragment ouders in gesprek met volwassen zoon van kleur en uitleg deskundige. **Hoe praat je met je kind over racisme? - VPRO** Ouders in gesprek met hun volwassen zoon van kleur over het gesprek dat ze vroeger niet voerden over racisme, Inleidend filmpje bij artikel en video-tips 'hoe praat je met je kind over een moeilijk en beladen onderwerp als racisme?'. VPRO Tegenlicht Leefwereld van jongeren

F. Overig

Veel jongeren groeien op in een wereld die vaak ver van volwassenen, zeker van professionals in de opvoedondersteuning, af staat. Bijvoorbeeld in een wereld waar leeftijdgenoten met messen rondlopen, en waar niet gesnatched mag worden. Dit filmpje laat deze wereld zien vanuit het perspectief van jongeren die eruit zijn gestapt. De video:

- **Filmpje DRILL rap**. (Youtube)

Laat een filmfragment of twee filmfragmenten zien aan de hele groep en vraag plenair kort eerste reacties op het fragment.

De ervaring leert dat er soms emoties opkomen, bijvoorbeeld over zwarte piet, of dat er een welles-nietes discussie ontstaat over discriminatie (is het wel altijd discriminatie, iedereen maakt wel eens discriminatie mee). Probeer oog te hebben voor de emoties maar het gesprek terug te brengen naar: ouders en kinderen maken dit mee, het gaat er om: hoe kun je hen erbij ondersteunen; wat is daarbij belangrijk (dat betekent ook oog hebben voor de verschillende posities die mensen hebben, en hoe discriminatie weegt als je niet de dominante groep in de samenleving bent).

Bespreek het filmfragment daarna in groepjes of plenair aan de hand van de volgende vragen (gebruik eventueel bijlage 4):

- Hoe komen deze thema's aan de orde in jouw gesprekken met ouders?
- Hoe sluit je aan bij ouders? Wat werkt goed?
- Wat is volgens jullie belangrijk bij de ondersteuning van ouders?
- Wie of wat kun je daarbij betrekken?

Plenair nabespreken: vraag een paar goede voorbeelden uit de groepjes als je in groepjes uiteen bent geweest. Houd eventueel het kader bij de hand om te duiden wat er wordt besproken (dia 16).

2. Kennisoverdracht (selectie uit dia's 17-33) (10 min)

Bespreek de dia's met kennis over wat speelt bij ouders en praktische tips. Deze informatie komt uit diverse onderzoeken die binnen KIS zijn gedaan. Bestudeer als begeleider vooraf het achtergrondartikel, dat geeft meer informatie. Bespreek in elk geval dia 17 en dan afhankelijk van het thema:

- Dia's 18-20 (Religie: ouderperspectief).
- Dia's 21-24 (Religie/cultuur en LHTBQI+, kindperspectief).
- Dia's 25-28 (Discriminatie/etnische socialisatie/representatie: ouder- en kindperspectief).
- Dia's 29-31 (Praten over kleur/antiracistisch opvoeden).
- Dia 32 (Drill rap: leefwereld jongeren).

NB onder de punten die genoemd zijn ligt het kader dat eerder is besproken. Eventueel af en toe erbij halen.

3. Afsluiting (dia 33-35) (10 min)

Stel tot slot over het thema (optioneel) de volgende vragen (dia 33):

- Weet je wie dat goed kan?
- Is er iemand in je team met wie je samenwerkt rond dit thema? (Heb je bepaalde werkvormen die je vaak gebruikt?)
- Is deze aanpak door iedereen uit te voeren, of heb je bepaalde kenmerken, kennis, vaardigheden, nodig? Vind je dit tot je taak behoren?
- Ken je ook initiatieven uit de wijk die hier mee bezig zijn?
- Werk je met hen samen? Waarom wel of niet?

Sluit af met dia 34 en bespreek eventueel aan de hand van dia 35 welk thema er de volgende keer wordt behandeld.

Bijlage 1

Informatie vooraf voor het team

Deelnemersinformatie

Teambijeenkomst 'Waardenopvoeding in Diversiteit'.

Het Kennisplatform Integratie en Samenleving heeft een workshop ontwikkeld die je in je eigen team kunt doen. Hieronder vind je informatie over deze workshop of teambijeenkomst.

Alle ouders hebben weleens vragen over opvoeding maar niet alle ouders zijn hetzelfde.

Hoe kun je met ouders, met een diverse culturele en religieuze achtergrond, en ook verschillend in hun bewustzijn van hun rol en invloed als opvoeder, in gesprek komen over opvoeding? Hoe sluit je aan bij de waarden en normen van een specifiek gezin? Welke thema's houden migrantenouders bezig? Hoe kunnen ouders hierover met hun kinderen spreken?

Wat heb jij te bieden als beroepskracht? Met wie kun je samenwerken in je team en in de wijk? Daar gaat deze teambijeenkomst over.

Deze teambijeenkomst wil handvatten bieden voor professionals die met ouders en gezinnen werken in bijvoorbeeld wijkteams of welzijnsorganisaties om met elkaar in gesprek te gaan om kennis en bewustzijn te vergroten over:

- De eigen achtergrond, waarden en normen, als beroepskracht;
- De mogelijkheden van het team en de wijk;
- Specifieke thema's over Waardenopvoeding in Diversiteit.

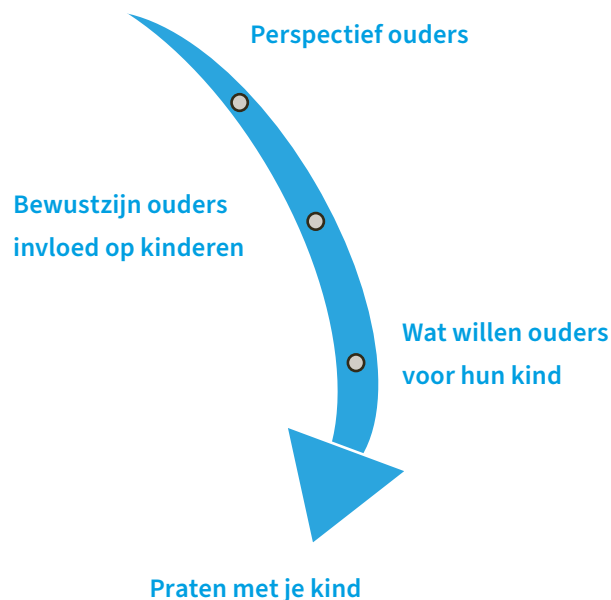
Deze teambijeenkomst is zo opgezet dat een teamleider (of teamlid) deze zelf met zijn of haar team kan uitvoeren. Het programma is opgebouwd als een keuzemenu waarbij oefeningen en filmpjes gekozen kunnen worden al naar gelang de thema's en doelgroep waar het specifieke team mee te maken heeft.

Diversiteit in waarden en normen binnen een context van ongelijke posities in de samenleving loopt als een rode draad door deze workshop heen. Daarbinnen is er aandacht voor thema's waar ouders met een migratieachtergrond mee te maken kunnen krijgen in de opvoeding, naast algemene opvoedvragen, zoals vragen rond discriminatie of uitsluiting, vraagstukken rond etnische socialisatie en de overdracht van op cultuur of religie gebaseerde waarden.

Bijlage 2

5 Stappen als onderlegger bij bespreking van de thema's

Perspectief beroepskracht



Stap 1. Bewust zijn van je eigen perspectief, waarden, normen en overtuigingen.

Hulpvragen:

- Waar kom ik vandaan? (Land, stad, platteland, taal, levensovertuiging etc.)
- Wat vind ik belangrijk, hoe ben ik opgevoed?
- Wat zijn mijn informatiebronnen? (Televisie, krant, familie, vrienden, religie, social media etc.)

Stap 2. Zicht op het perspectief, de waarden, normen en overtuigingen van ouders.

Hulpvragen:

- Waar komt de ouder vandaan? (Land, stad, platteland, taal, levensovertuiging etc.)
- Wat vindt de ouder belangrijk, hoe is de ouder opgevoed?
- Wat zijn informatiebronnen van de ouder? (Televisie, krant, familie, vrienden, religie, social media etc.)

Stap 3. Bewustwording ouders over hun rol en invloed op kinderen

- Voorbeeldrol: kinderen kijken naar ouders en doen ze na.
- Hoe jij praat over anderen, Nederland, nieuws, discriminatie heeft invloed op je kind.

Stap 4. Wat wil je als ouder voor je kind?

- Waar hoop je op voor je kind?
- Wat heeft jouw kind nodig om mee te doen in de maatschappij? (familie, vrienden, school, werk)
- Hoe kan je kind leren met diverse contexten om te gaan?

Stap 5. Hoe kun met je kind praten, ook over lastige thema's?

Bijlage 3

Vragen bij oefening De Levensboom

Wortels:

- Waar ben je geboren? (Land, stad of platteland)
- Wat was het belangrijkste dat je ouders jou hebben meegegeven?

Stam:

- Wat is jouw kracht?
- Waren er ook lastige dingen die je liever niet had gehad? (Optioneel)
- Hoe ben je geworden wie je bent? (Wat heeft je beïnvloed?)

Vruchten/bladeren:

- Wat wil jij je kinderen meegeven? (Of als je geen kinderen hebt, hoe wil jij dat mensen je herinneren?)
- Wat heb je bereikt, waar ben je trots op?

Bijlage 4. Vragen filmfragmenten kleine groepen

1. Hoe komen deze thema's aan de orde in jouw gesprekken met ouders?
2. Hoe sluit je aan bij ouders? Wat werkt goed?
3. Wat is volgens jullie belangrijk bij de ondersteuning van ouders?
4. Wie of wat kun je daarbij betrekken?

KENNISPLATFORM INCLUSIEF SAMENLEVEN

Kennisplatform Inclusief Samenleven doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond integratie, migratie en diversiteit. Daarnaast staat het platform open voor vragen, signalen en meningen en formuleert daar naar beste vermogen een antwoord op.

Deze kennisuitwisseling is bedoeld om een fundamentele bijdrage te leveren aan een pluriforme en stabiele samenleving. Blijf op de hoogte van alle projecten, vragen en antwoorden en andere kennisuitwisseling via www.kis.nl, de nieuwsbrief, Twitter en LinkedIn.



Colofon

Financier: Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid
Auteurs: C. Winkelman, MA
Dr. M.J. Distelbrink
Foto's: Pexels - Greta Hoffman - 9705671
Uitgave: Kennisplatform Inclusief Samenleven
p/a Giessenplein 59 C
3522 KE Utrecht
T (030) 230 3260

De publicatie kan gedownload worden via de website van Kennisplatform Inclusief Samenleven: www.kis.nl.

ISBN 978-94-6409-256-1

© Kennisplatform Inclusief Samenleven, Utrecht, Herziene editie 2023
Eerste druk - 416346 - 2017 - opvraagbaar bij secre@verwey-jonker.nl

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.